

חולין יח

משה שווערד

1. ספר שערים מצויינים בהלכה

מנין לבדיקת סכין מה"ת שנאמר "ושחטתם בזה ואכלתם". ע"י בספר החינוך (מצוה תנא) שכתב הטעם שאסור לשחוט בסכין פגום משום צער בעלי חיים. וע"י ברמב"ן עה"ת (בראשית א-כט, תצא כב-ו) ובמורה נבוכים (ח"ג פרק מח). אבל בפמ"ג (פתיחה להל' שחיטה) כתב על זה, דכבר כתבו כולם שאין לתת טעם על זה כו' ע"ש. וכע"ז כתב הכרתי (סי' יח סק"ה) עמש"כ בלחם הפנים (שם סק"ז) טעם עפ"י סוד שסכין פגום אסור מפני שמעכב הנשמה אשר בו כו', דשתיקתו יפה מדיבורו, וח"ו ליתן טעם למצות ה', וכך היה הלכה למשה מסיני, ואין בו טעם, כי בטעמים ניתן מכשול בעוה"ר, כי רבים אשר אין שומעים בקול הסוד ההוא ותפק תורה להקל בדינים הללו כו' ע"ש. וע"י בלבוש (שם) שכתב הטעם דסכין פגום פסול, שהפגם אינו שוחט רק נוקב וקורע נע"י ברש"י לעיל

לבדיקת סכין אבל ע"י בהגה' מהר"ץ חיות שהעיר דהכה"ג (ריש הל' שחיטת חולין) תפס בפשיטות לשון רב חסדא מנין לבדיקת סכין מה"ת דכתיב "ושחטתם בזה ואכלתם", וע"ש מש"כ בזה. וע"ע בש"ך (יו"ד סי' ב סק"י) שהעיר עמש"כ הב"ח דקודם השחיטה צריכין לבדוק מטעם דשמא יהיה פגום ויהיה ברכתו ברכה לבטלה, דבגמ' הכא קאמר מנין לבדיקת סכין מה"ת כו', ומשמע דטעמא לא הוי משום חשש ברכה לבטלה, והש"ך כתב הטעם שבודקין קודם שמא ישכח מלבדוק. וע"י

2. תוספות מסכת חולין דף יז עמוד ב

פגימת אוזן בבכור פגימת מום בקדשים - איצטריך תרוייהו פגימת אוזן בבכור לשחוט עליו במדינה וקדשים איצטריך משום ערוה של נקבה דלא הוא בכלל בכור אי נמי איצטריך קדשים דלא נימא פגימת מום ליפסול מעל גבי המזבח הויא פחות מחגירת הצפורן והא דלא חשיב בהדייהו פגימת מזבח ולימא ד' פגימות הן מצינו למימר משום דפגימת מזבח בהדיא כתיב (דברים כז) אבנים שלמות אע"ג דבקדשים נמי כתיב תמים לא משמע ממש בלא פגימה דבכמה מקומות לא חיישינן אם נחתך ממנו הבשר או העצם.

3. ט"ז אורח חיים סימן תרמה

(ד) ... והר"ן הביא פ"ל זה דעלה האמצעי וכ' ע"ז ומחמיר עוד לומר דכל שנחלק המתאים אפ"ל במיעוט פסול וכי שרינג נסדק דלא כהימנך היינו בנסדק לרחבו ואין זה במשמע אלא שראוי לחוש להחמיר אח"ז הביא פ"ל דהרי"ף והרמב"ם דלעיל להקל לגמרי בעלה האמצעי וע"ז כתב רמ"א לכתחלה מצוה מן המובהק כו' ואכתי צריך לבאר האי מיעוט שזכר הר"ן להמחמירים ע"כ לאו מיעוט כל שהוא לגמרי קאמר דא"כ גם בחגירת צפורן יהיה פסול וזה ודאי אינו דא"כ ליחשבי' בהדי ג' פגימות הן בפ"ק דחולין דף יז דחשיב שם רב חסדא אף פגימות סכין וכיון דזה אינו פסול נרא' דאף בשיעור פחות מטפח אין שום סברא להחמיר דהא איתא שם כמה פגימות המזבח רשב"י אומר טפח ראב"י אומר כזית ומחלקי' שם בין סיד לאבן וא"כ ע"כ אין סבר' לוי' כאן בפחו' מטפח או כזית דפוסל בפרט שרוב הפוסקי' ס"ל דאין לעלה האמצעי' חומרא בזה רק בצירוף רוב העלין והיינו ברוב כל עלה ועלה ולמה נחמיר בעל' האמצעיית לדיע' זו יותר מדאי כנלע"ד וע"י בסמוך ס"ו:

4. תוספות מסכת חולין דף יח עמוד א

וכמה פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן - וא"ת והיאך בנו המזבח דאנה ימצאו אבנים בלא פגימה ואם יחליקו בברזל איכא איסורא דלא תניף עליהן ברזל וליכא למימר נמי ע"י שמיר דע"כ ע"י שמיר נמי לא יהיו חלקות שלא תחגור בהן

הצפורן מדאמר במסכת ע"ז פרק רבי ישמעאל (דף נב): גבי אבני מזבח ששקצום אנשי יון וגזוזם בית השמונאי היכי נעביד נתברינהו אבנים שלימות אמר רחמנא נינסרינהו פירוש לעשות בלא פגימה לא תניף עליהן ברזל אמר רחמנא והשתא ליעבדינהו ע"י שמיר אלא ודאי שמיר אין עושה אותם חלקות שלא תחגור בהן הצפורן ויש לומר דבפרק איזהו מקומן (זבחים דף נד.) משמע שבנו אותם באבנים קטנות חלקות שלא היה בהם שום פגימה כגון חלוקי אבנים של נחל ומיהא קשה דגבי בית המקדש כתיב (נמי) אבן שלמה מסע נבנה וקאמר ר' יהודה בפרק עגלה ערופה (סוטה דף מח): דבית המקדש נבנה ע"י שמיר.

5. ספר תפארת יעקב

וראיה כזרה לדברי מלאחי בדברי הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות בית
 סכניה וז"ל שם כל אבן שנפגמה כדי שתחנור בה הציפורן
 כסכין של שחיטה הרי זו פסולה לכבש ולמזבח שנאמר אבנים
 שלימות חכמה את מזבח ה' ומטיבין היו מביאין אבני מזבח מן
 כחולת הקרקע חופרין עד שמגיעין למקום הניכר שאינו מקום
 עבודה וכיון ומביאין ממנו האבנים או מן הים הגדול וכיון מהם
 עכ"ל, וסרוב בעל מ"ל הלכה י"ד כתב שם דהטעם איש לחוש שמא

בתום' כד"ס וכמה פגימת המזבח וז"ל והיאך בנו המזבח וכו'.
 ולפעד"י ליישב טיקר קוטייתס דדוקא אבן שנפגמה
 פסולה ללא מיקרו שלימות. אלא שבגרות וחסירות אכל אבנים שכן
 מחולדתן כך ונא נפגמו מעולם פשיטא דקרויין שלימות דכל אבן
 שכול מחולדתו כך כמות שכול נקרא שם:

6. רש"י מסכת חולין דף יח עמוד א

נמצאת סכיניו יפה - משמתנין ליה משום אפקירותא שהחציף פניו כדקיימא לן מנדין על כבוד הרב בברכות בפ' מי שמתו (דף יט).

7. רמב"ם יד החזקה הלכות שחיטה פרק א

(כו) כל טבח שלא בדק הסכין שלו ששוחט בה לפני חכם ושחט בה לעצמו בודקין אותה אם נמצאת יפה ובדוקה מנדין אותו לפי שיסמוך על עצמו פעם אחרת ותהיה פגומה וישחוט בה ואם נמצאת פגומה מעבירין אותו ומנדין אותו ומכריזין על כל בשר ששחט שהוא טרפה:

8. לחם משנה על הלכות שחיטה פרק א

[כה] ...ומה שנתן טעם לפי שסומך על עצמו פעם אחרת וכו' קשה דלמה נתן הטעם שלא הוזכר בגמרא דהא שם בגמרא (דף י' ע"ב י"ז ע"ב) אמרו בשם רבי יוחנן לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם וא"כ מה שמנדין אותו הוא מפני שזולל בכבוד החכם דמנדין על כבודו וכן פירש"י ז"ל. ונראה דס"ל דמשום הך טעמא לתודיה לא מנדין אותו דכי אמרו שם מנדין לכבוד הרב הוא היכא דביזוהו בדברים ואינו מפני שלא הראה סכיניו לחכם כיון שנמצאת יפה אין זה זלזול שראוי לנדותו על כך לכך נתן טעם שמא יסמוך על עצמו פעם אחרת וכו' והשתא מנדין ליה מהנך תרי טעמי. וכ"ת דתינה למאן דלא גמיר אלא למאן דגמיר מאי איכפת לן דיסמוך על עצמו י"ל דמ"מ לא חילקו בכך משום דלפעמים לא גמיר וסומך על עצמו א"נ י"ל דס"ל לרבינו דהך מנדין אינו אלא למאן דלא גמיר אבל למאן דגמיר אין מנדין אותו על כך דאין זה זלזול כל כך כדפרישית ור' יוחנן רצה לתת טעם שאפילו מאן דגמיר יראנו לכתחלה מפני כבודו של חכם:

9. ספר שערים מצויינים בהלכה

אחד נאמן באיסורין, וכבר כתב המרדכי (סי' תקעט) דגם בשחיטה דאיתחזק איסורא מ"מ עד אחד נאמן משום דהוי בידו, או משום דמוחזק בכשרות [ע"י בדברינו בריש מסכתין ב. ד"ה משנה], אך כיון דתיקנו חז"ל להראות סכיניו לחכם מפני כבודו, ואם עבר על זה, מרחציף כולי האי ש"מ רשיעא הוא [ע"י במס' ב"מ פג.], ושוב אינו מוחזק בכשרות וחיישינן לסכין פגום. וע"ע בדברינו לעיל (י: ד"ה לא

10. רא"ש מסכת חולין פרק א [כד]

והאידינא נהיגי שאין מראין סכין לחכם כי בימיהם היו הקצבין שוחטין בעצמם כדאמרין האי טבחה דלא סר סכינא. והשתא נהוג בכל גלות ישראל שאין מאמינים לקצבים וממנים אנשים ידועים על השחיטה ועל הבדיקה ולהם מחלו

חכמים את כבודם כי הן זריזין וזהירין. ומתוך כך נתבטל בדיקת החכם לגמרי אף אדם השוחט בביתו אף כי אינו נכון (פ) כי הרבה צריך ישוב דעת ויראת שמים לבדיקת סכין:

11. מעדני יום טוב מסכת חולין פרק א

כי הרבה צריך ישוב הדעת כו'. הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים ושלוש ולא ירגיש בפגימה זקה לאחר כן ימצאנה כי הכין לבו באחרונה ובחינת חוש המישוש כפי כוונת הלב וגם אמנם אז"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן יש מקומות מבלי משים ואין תוכחת מצויה שם רבים מן העם הנמצאים אצל שחיטה בלתי מומחים ועוד ראינו במקצתם שערוריה כי רבים מן המומחים רחקו לבם מיראת חטא ואשר איננו ירא לבו לא יבין לדקדק בבדיקת הסכין כי צריך לכוין את לבו במאד מאד בבדיקתו כמו שכתבתי לכן למוכיחים ינעם העד בעם ויזהרו בתורת השחיטה ובדקדוקיה ויבחרו להם שוחט ירא חטא כי עם רב מישראל תלויים עליו במצות השחיטה והבדיקה כל זה לשון הר"ר יונה בספר שערי תשובה:

12. שו"ת דברי חיים יורה דעה חלק א סימן ז

...וגם בלא זה דל העדים מכאן הוא עצמו הודה שהוציא טריפה מתחת ידו בהמאטאליצע שמצא והגם שראיתי שהגאונים הנ"ל מחפשיין בזכותו .. ולכן בודאי הנקלה ונתעב הלז ראוי להעבירו ואם תרצו לחוס על נפשו ונפשות ביתו תנו להם איזה הספקה הלא ב"ה הרחיב גבולכם ואתם עשירי ונכבדי ארץ ולמה תחפאו על נקלה לרחם על תועב כזה להניחו להאכיל טריפות ולמה לא תחוסו על נפשיכם היקרה שלא תתגאל במרק פיגולו ודבר זה ידוע שאין דבר עבירה כמאכלות אסורות שמטמטם הלב הישראלי (עי' סי' פ"א סעיף ז' בהגה) ובעוה"ר על ידי זה יצאו כמעט מן הדת כמה קהלות בארץ לועז על ידי השו"ב הקלים ואכלו ונתפטמו בטריפות וגברו עליהם דיעות זרות עד שפקרו ונאבדו מתוך קהל הקדוש ולכן ידידי זהירו מלחוס על התועב הזה ואל תחמולו עליו על המאכיל טריפות הזה:

13. שו"ת דברי חיים יורה דעה חלק א סימן יג

...ותמה אני על המתירין כי נראה שחפשו בחיפוש יתירה ובדברי הבל לחזק השו"ב. הגם שאולי כוונתם לרחם על נפש ישראלי ועל טפיו אולם שכך ראוי לעשות אך אני אומר שעל ידי זה יפרצו כל השו"ב שבעונותינו הרבים ראינו פרצות הדור ובכל שבוע ושבוע באים מכתבים מגלילותיכם משו"ב שאינם נוהגים כשורה ולפי דעתי שזה בא מחמת שגדולי דורנו המה מרתמים ביותר ומחזקים בפלפולם את הראוי לרחק ולפי דעתי שיותר טוב לדחות שו"ב אחד עם טפיו מלדחות כמה נפשות מישראל. ולכן הגם שאין ראוי ג"כ להתאכזר עם שו"ב אך לראות להוכיחם במישור ולעמוד על קו הישר:

14. שו"ת דברי חיים יורה דעה חלק א סימן יז

...ולכן אין להקל בשביל פרנסת השו"ב וטפלי דתלוין ביה כי זה אינו נאמר רק אם לא עבר רק על כבוד החכם כמבואר בשו"ס [חולין י"ח ע"א] אך זולת זה יאבדו כו' ואל יכשל אחד מבני ישראל בבשר פיגול ובעוה"ר קלקול הדור מזה מהשו"ב הלא טובים ומבעלי הוראה המקלקלים וד' הטוב יגאלינו וישיב שופטנו כבראשונה והיה שלום כנפש ידידו דורש שלום תורתו בלב ונפש חפוצה:

15. ספר תפארת יעקב

אוסרין כיון דלג"ש הוי נבלה לכן נראה לי דלכ"ע מגל קליד אינו קודע כהולכה וב"ש גזרי אטו כהאה ואסרי וב"ה חזין אוסרין רק לכתחילה ודיעבד כשר ולרחב"א ב"ש גזור שתהא נבלה גמורה וב"ה מטסרין מידי נבלה דדיו לגזור באכילה, והשתחא שפיר מקשה ליחסי אוסרין ומתירין משום דחין סברא דפליגי מן הקלה אל הקלה דלג"ש לא תספיק הגזירה באיסור אכילה רק שתהא נבלה ולג"ה תהא מותר אפילו באכילה, א"כ אי ב"ה מתירין לגמרי ממילא לב"ש רק באכילה אסור והוי ליה לומר אוסרין ומתירין ככ"ל:

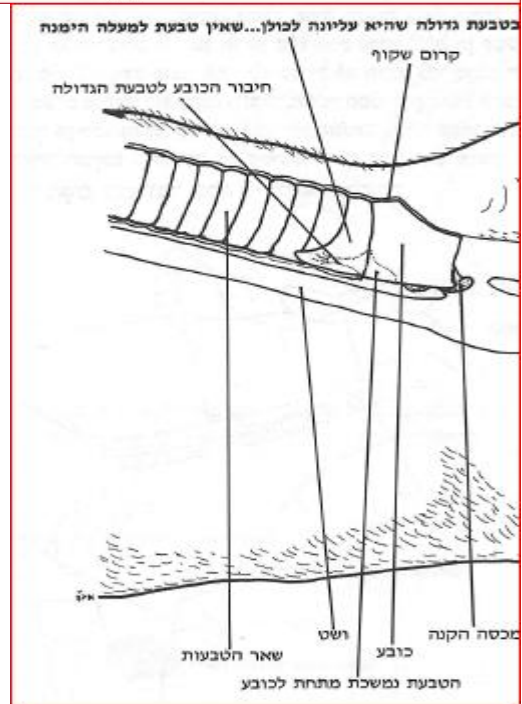
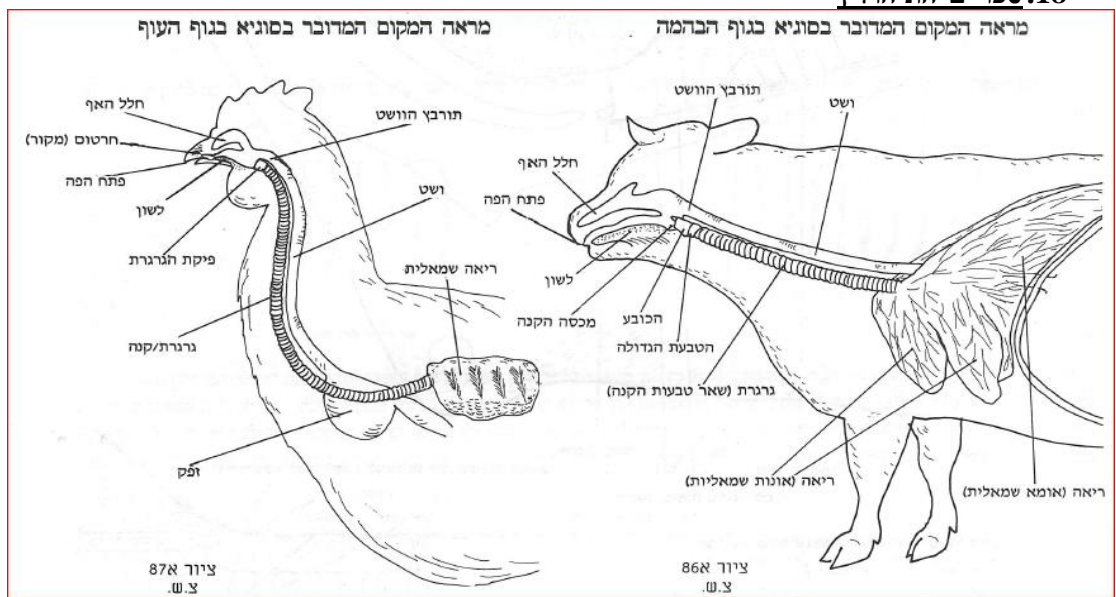
16. ספר תורת הבית - הבית הראשון - השער השני:

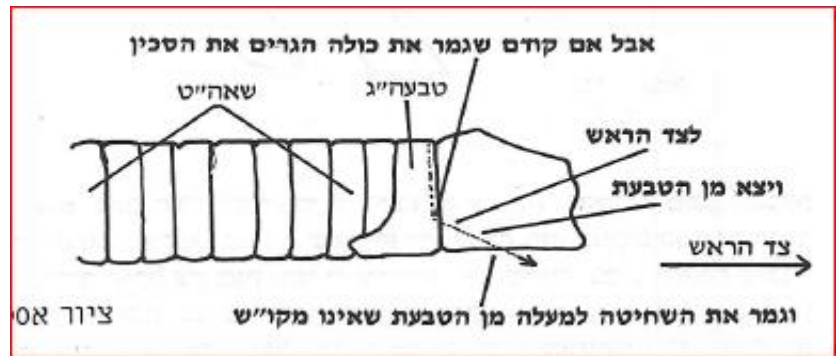
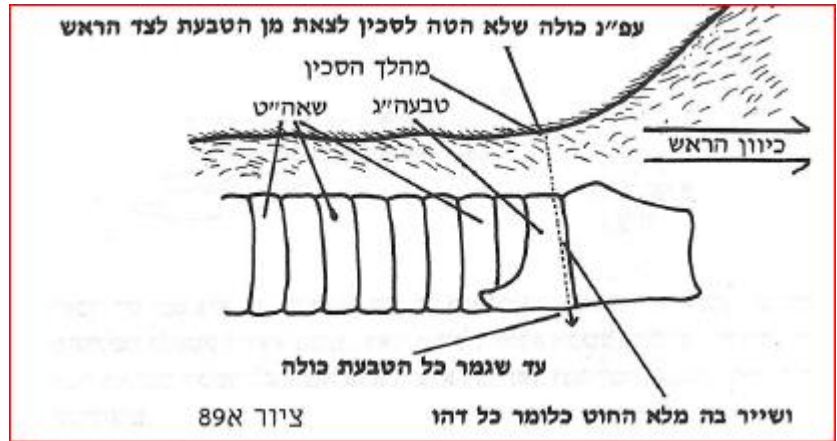
תנן התם השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשרה. פירוש מגל יד שצדו האחד סכין וצדו האחד עשוי פגימות פגימות ואם שחט בצד החלק שחיטתו כשרה. אבל לכתחילה לא ישחוט גזרה צדו האחד אטו צדו השני דאמרינן עלה השוחט דיעבד אין לכתחילה לא מאי טעמא דילמא אתי למעבד באידך גיסא. ואם הוחלקו שיני המגל בין מגל יד בין מגל קציר שוחטין אפילו באותו צד שהוחלק ולא גזרינן הוחלקו אטו לא הוחלקו דתנן ואם הוחלקו שיניה כשרה

17. ספר תפארת יעקב

שם ואם החליקו שיני' הרי הוא כספין. לא נחבא'ר לי מאי קמ"ל
 בזה, גם לא ידעתי אי ב"ה מכשירין לגמרי אפילו לא החליקו
 א"כ מאי נפקא מינה בהך ואם החליקו רק לב"ש, גם פשיטא
 דבהחליקו אינו קורע, גם לשון הרי הוא כספין לא נחבא'ר הכוונה
 בזה, ונראה לי דאין הכוונה שהושחו ונעשה פיו חלוק לגמרי כספין
 רק ששיני המגל הם עוקלים וכשהוא מציא הם נוקצים וקורעים
 ואם החליק השייכים עד שנעשו חלקים והם עולים ויורדים ואין להם
 עוקלים כלל הרי הוא כספין והיינו כמו בספין כשר אפילו יש הרבה
 עולים ויורדים ואפילו לכתחילה כמו קן במגל ולא גזרינן אטו מגל
 שלא החליק שיניו, ואפילו לפי מה שכתבתי לעיל למידק מלישנא דרבא
 לעיל דהרבה עולים ויורדים אינו שוחט לכתחילה מ"מ אחי שפיר
 דקמ"ל דמותר דיעבד אפילו הולין והביא דמגל אסור לכ"ט דיעבד
 אבל בעולים ויורדים מותר, ולהך לישנא דב"ה אסרינן באכילה
 נוודאי אחי שפיר דהרי הוא כספין ומותר באכילה ועמ"ש בחוס'
 בד"ה ולא קתני :

18. ספר שיחת חולין

שיחת פרק ראשון דף י"א ע"א חולין לז

מלא חוט עפ"י רובה
אם שייר בה מלא חוט"ע מן הטבעת לצד הראש עפ"י רוב הטבעת
כלומר שחתך רוב הקנה בתוך הטבעת

91 ציור א
צ.ש.

רש"י ואית דמפרשי דכל הטבעות חשיב הגרמה לרצנן ולר' יוסי דכיון שהתחיל לשחוט בתוך הטבעת צריך שיגמור כל השחיטה למוכה לרצנן או רובה לר' יוסי

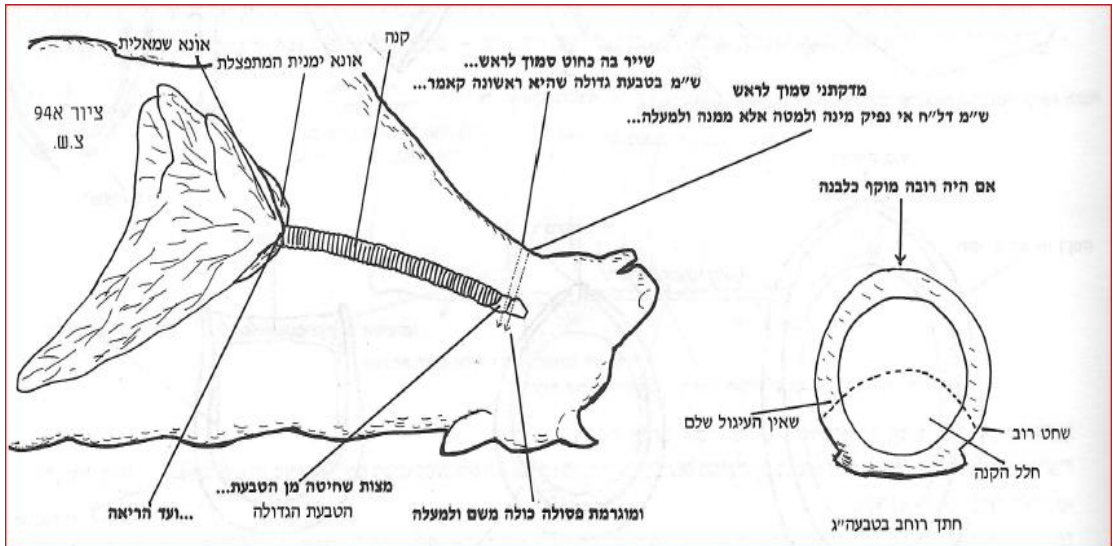
דכיון שהתחיל לשחוט בתוך הטבעת

92 ציור א

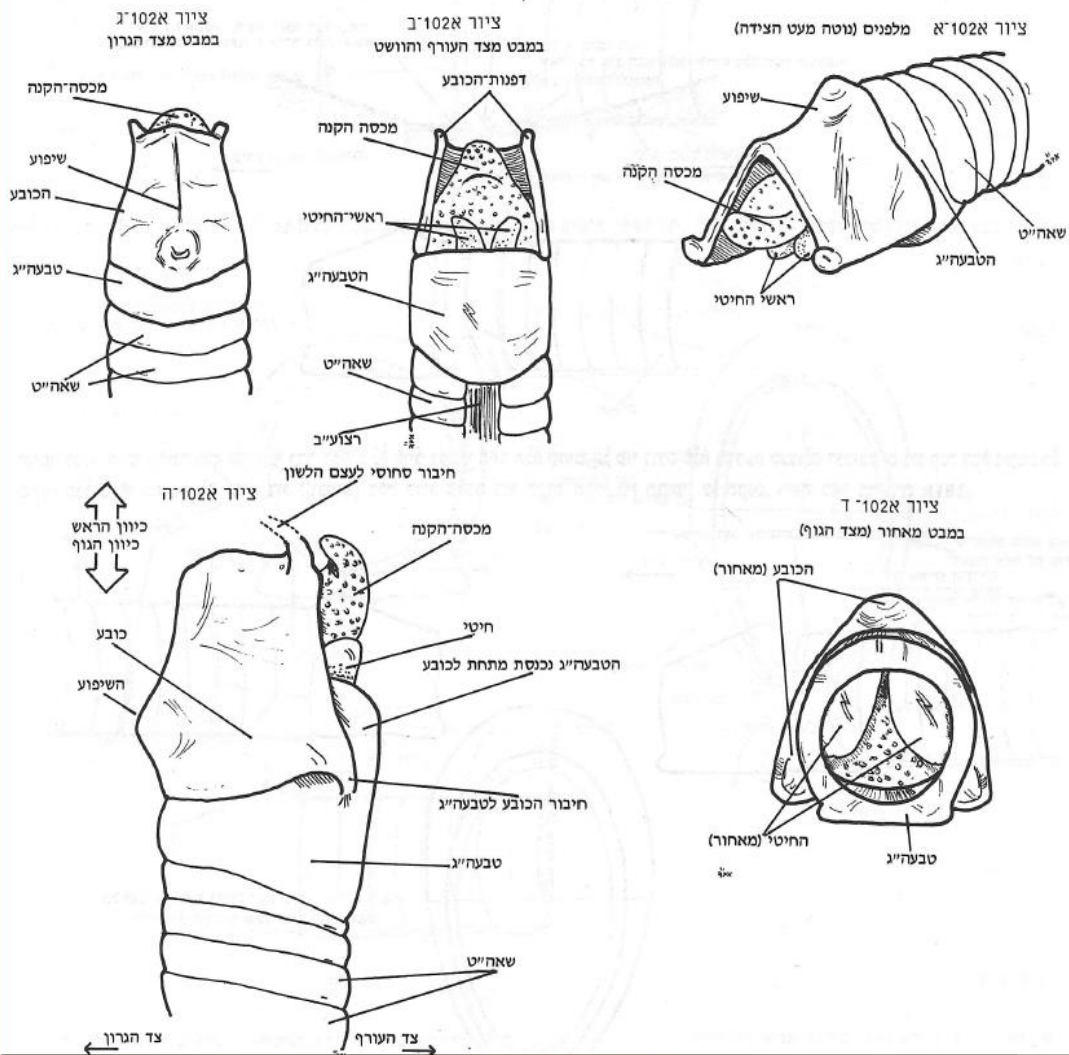
צריך שיגמור כל השחיטה למוכה לרצנן

93 ציור א

ואינו כן דבהדיא מניא בתוספתא דאין חילוק מקום בתוך הקנה בין תוך הטבעת לאחרי שצ"ן טבעת לטבעת ופלוגמיהו בטבעת הגדולה לפי שאין מקום שחיטה למעלה הימנה דהכי מניא בתוספתא (פ"א) מלות שחיטה מן הטבעת ועד הריאה ומוגרמת פסולה [כולה] משם ולמעלה, ורבי חנינא בן אנטיגנוס מכשיר, שייר בה כמוט סמוך לראש מוקף אמ כולה כשרה ור' יוסי כרבי יהודה אומר אם היה רובה מוקף כלבנה כשרה. ומדקתני מן הטבעת ועד הריאה שמע מינה בטבעת גדולה שהיא ראשונה קאמר... מדקתני סמוך לראש ש"מ דלא חייש אי נפיק מינה ולמעלה אלא ממנה ולמעלה משום דלאו מקום שחיטה הוא.

דף יח ע"ב גמרא. כי סליק רבי זירא אכל מוגרמת דרב ושמואל רש"י שחטה כמין שאר הטבעות דחשני אינהו הגרמה וכו' (לעיל ציור א 96). וכל שלא במקום שמיטה קרי הגרמה כדלמרינן לקמן (דף יט ע"א) הגרים שלש וכו' ועדיין אין כלן הטיה. ראה שם ציור א 117. גמרא. רבי שמעון בן לקיש אבשר בחודא רכובעא קרי עליה רבי יוחנן גיסא גיסא רש"י בחודא דכובעא — כמין כובע יש למעלה מן הקנה ככובע על הראש ואין זה אותו כשר קטן שנופל על פי הקנה לעכב את הקול אלא כמין כובע ממש הוא עשוי ומאמנעו ונמנעו הולך וכלה ועשה מדוד כמין קולמוס שקורין הל"ם ואותו שיפוי נקרא שיפוי כובע, בחודא — בעליונו של כובע, נגנו. גיסא גיסא — הגם הגם כלומר יזמר מדאי הכשרת דאין כשר אפילו לרי' מנינא אלא במקום שחידודו מחסיל לעלות.

19. שו"ע יורה דעה - סימן כ

(א) מקום השחיטה בצואר, בקנה לצד הראש, משיפוי כובע ולמטה והוא קודם שיתחיל הכובע לשפוע ולעלות, והיינו שייר בחיטי, והוא שבסוף הקנה למעלה יש בתוך טבעת הגדולה כמו שני גרגרים מגוף שחוי (פירוש תרגום בדל און הסחוס דבאודן כלומר הקשה שבאוזן) ונקראים חיטי, ואם שחט בתוך החיטין ושייר מהם כל שהוא למעלה, כשרה שהרי שחט משיפוי כובע ולמטה, ואם לא שייר מהם כלום אלא שחט למעלה מהם, הרי זה מוגרמת (פי' הגרמה הכרעת הסכין חוץ למקום שחיטה לצד הראש או לצד הגוף) ופסולה (ולכתחלה ישחוט למטה מטבעת הגדולה) (מדרכי פ' א"ט ומהרי"ו הלכות שחיטה); ושיעורו למטה עד ראש כנף האונא כשנפחין אותה ועולה למעלה עד מקום שמגיע ראשה בקנה, אז הוא המקום בעצמו שהיתה נוגעת כשהיתה חיה בהמה והיתה רועה כדרכה, כשתמשוך צוארה לרעות בלי שתאנוס עצמה למשוך צוארה ביותר, (ובעוף למטה בקנה כמו בוושט) (ר"י בשם הרא"ש):

(ג) צריך השוחט שישחוט באמצע הצואר; ואם שחט מן הצדדין, שחיטתו כשרה, והוא שהחזיר הסימנים וידע שחתכם קודם שחתך המפרקת, כי הסימנים רכים ונדחים מן הסכין; והוא הדין לשוחט מן העורף:

(ד) טוב לזיזהר למשמש בסימנים ולתפשם קודם שחיטה, כדי שיזדמנו קודם בשר הצואר; וביונים נמצאים הסימנים בצדדים וצריך אימון ידיים וזהירות גדולה, שאם לא ימשמש בהם ויזימנם לפניו קודם שחיטה קרוב הדבר מאד לפשוע ולחתוך המפרקת קודם הסימנים:

20. שו"ע יורה דעה - סימן כד

(יב) הגרמה כיצד, זה השוחט בקנה למעלה במקום שאינו ראוי לשחיטה, או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה ושחט מעט והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמרה שם; אבל שחט רוב חלל הקנה במקום שחיטה, והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמר שם חתיכת כל הקנה, כשרה. וה"ה אם שחט רוב שנים בבהמה במקום שחיטה והשלים השחיטה בהגרמה או בדרסה, כשרה; ויש מי שפוסל בדרסה, ויש לחוש לדבריו לכתחלה: הגה - והמנהג להטריף בין בדרסה בין בהגרמה, בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא, בין בקנה בין בוושט. (ג"כ במהרי"ו):

(יג) הגרים בקנה בתחלת שלישי ושחט ב' שלישים, כשרה; שחט שלישי והגרים שלישי, וחזר ושחט שלישי האחרון, כשרה; הגרים שלישי ושחט שלישי, וחזר והגרים שלישי האחרון, הרי זו פסולה; ואם דרס או החליד, בין בשלישי ראשון בין בשלישי אמצעי, הרי זו פסולה:

(יד) כל אלו החלוקים כשהוא ודאי שלא נגע בוושט אלא בקנה לצד מעלה; אבל בוושט, אפילו שחט בו כל שהוא חוץ למקום שחיטה, בין לצד מעלה בין לצד מטה; וכן בקנה לצד מטה, קודם גמר הכשר שחיטה, אעפ"י שגמר כל השאר במקום שחיטה, הרי זו פסולה מפני שנקיבת מקומות הללו במשהו (ד"ע ור' ירוחם). והמנהג להטריף מכל מקום ואין לשנות (מהרי"ו):

21. רא"ש על פסחים פרק רביעי - סימן ז

ד כי אתא רבה בר בר חנה אכל תרבא דאיתרא פירוש שני מקומות הן בחלב שעל גבי הקיבה אחת כקשת ואחת כיתר שעל גבי הקשת אסור ושעל היתר (מותר) איכא מאן דנהיג ביה איסורא ואיכא מאן דנהיג ביה היתרא ובבבל נהגו בו איסור וכי אתא רבה בר בר חנה מארץ ישראל לבבל נהג בו היתר כמנהג מקומו. עול לגביה רב עויא ורבה בריה דרב הונא כיון דחזינהו כסייה אתו ואמרו ליה לאביי אמר שוינכו ככותאי. ורבה בר בר חנה לית ליה נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם אמר אביי הני מילי מבבל לבבל ומארץ ישראל לארץ ישראל אי נמי מבבל לא"י אבל מארץ ישראל לבבל כיון דאנן כייפינן להו עבדינן כוותייהו. רב אשי אמר אפילו תימא מארץ ישראל לבבל ורבה בר בר חנה דעתו לחזור הוה. וקי"ל כרב אשי דהוא בתראה ויש לאדם לילך אחר מנהג המקום שדעתו להשתקע שם בין לקולא בין לחומרא כי הא דר' זירא אכל מגרומתא דרב ושמואל בעלותו לא"י כי לא היה דעתו לחזור לבבל הילכך לא נהג חומרי המקום שיצא משם וכן רבה בר בר חנה אכל תרבא דאיתרא בבבל משום שהיה דעתו לחזור לארץ ישראל ולהכי לא נהג חומרי המקום שהלך לשם. ודוקא בצינעא שלא ישנה מפני המחלוקת ולהכי כסייה. אבל בפרהסיא לא. ולא מיבעי כי היא דאיתרא שיש לו לנהוג כחומרי המקום שהלך לשם ולא יקל מפני המחלוקת אלא אפי' ההולך ממקום שמחמירין למקום שמקילין ואפי' דעתו לחזור יש לנהוג כקולי המקום שהלך לשם ואל יחמיר כמנהג מקומו מפני המחלוקת בדבר שניכר בו שינוי מנהג. כדמוכח לקמן דקאמרינן ממקום שאין עושין למקום שעושין ואל ישנה אדם מפני המחלוקת ונעביד והא אמרת נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ומשני רבא אין בזה משום שינוי מחלוקת כלומר ודאי לא יעשה כי צריך לנהוג חומרי המקום שיצא

משם ואין בזה משום מחלוקת דמימר אמרינן מלאכה הוא דלית ליה פוק חזי כמה בטלני איכא בשוקא. משמע הא לא אפשר בלא מחלוקת היה לו לעשות מלאכה עמהם דגדול השלום ויש לו לעבור על מנהג מקומו כיון דלית ביה איסורא דאורייתא אלא שנהגו בו איסור להחמיר עליהן:

22. דף על הדף חולין דף יח עמוד ב

וכתב חכ"א בקובץ אמת ליעקב (גליון א' ע' י"ז): וכל המעיין יתמה וכי בהא דלהלכה נקטינן ברחב"א נסתלקו כל הנ"מ בין הג' לשונות בפירוש כוונת רב ושמואל. הא לכאורה יש שלש נ"מ להלכה בין הני פירושים.

א) ללשון ראשון הגרמה הוי רק חוץ למקום שחיטה, למעלה מטבעת הגדולה, ואילו לל"א הגרמה הוה כל היוצא מטבעת שהתחיל לשחוט בו.

ב) ללשון שלישי הרי יש גזירה לשחוט כל הקנה ולא סגי ברובו גזירה אטו רוב הטבעת בשאר טבעות שאין מקיפין רק רוב הקנה. משא"כ ללשונות אחרים ברש"י ליכא גזירה.

ג) ללשון ראשון אין שאר הטבעות מקום השחיטה כלל וכלל לרב ושמואל משא"כ לשאר הלשונות, גם הטבעות נחשבים מקום שחיטה. וא"כ האיך פתר רש"י כל הנ"ל בהא דהלכתא כרחב"א וצ"ע.

ולכאורה מוכח ומבואר ברש"י, דמזה דקיי"ל כרחב"א מורה לנו א) שאין כאן הגרמה בשאר טבעות. ב) שאין כאן גזירה לשחוט כל הקנה אטו רוב טבעת. ג) שודאי טבעת מקום שחיטה הוא, וצ"ב וע"ש עוד בזה.

23. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף יח עמוד ב

נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם. כתבו הפוסקים דה"ה גבי יו"ט שני, דהבא מחו"ל לא"י נוהג יו"ט שני כחומרי המקום שיצא משם, ואף דאמרו לקמן שהבא מחו"ל לא"י א"צ לנהוג חומרי המקום שיצא משם משום שבני חו"ל כפופים לבני א"י, היינו אם בחו"ל פוסקים לאיסור ובא"י פוסקים להיתר, אבל יו"ט שני של גלויות הרי בא"י פסקו שבחו"ל ינהגו יו"ט שני ולא שייך לומר בזה דכייפי לא"י.

ובחכ"צ (סי' קסז) נחלק וכתב דאסור לו לנהוג יו"ט בא"י, כיון דאם היו באים בני הגולה לא"י ויושבים בה בקביעות היו אוסרים לנהוג שני ימים טובים כיון שזהו בל תוסיף, ולכך אף העולה בדרך ארעי אין לו לנהוג בזה כמקום שיצא משם. וטען החכ"צ דדין ב' יו"ט ל"ש לדין חומרי המקום, שהרי תלוי בשלוחי ב"ד, ולא תלוי במנהג, ול"ש כלל למקום שנהגו.

והנה בלוח א"י העתיק שיל החכ"צ, ושלא כהוגן הוא דהרי הב"י באבקת רוכל (סי' כו) העיד שנהגו לעשות באר"י ב' ימים לבאים מחו"ל, ואף עשו מניינים לעצמם משום שרק יחיד בטל ולא ציבור, עי"ש. אכן הנ"ל סמך על הגר"ש סלנט זצ"ל שהסתמך על החכ"צ.

וע"ע בשו"ת שאילת יעביץ בנו של החכ"צ (ת"א סי' קסח) שמוכיח מהרמב"ם פ"ה קדה"ח דדין ב' יו"ט לא תלוי בא"י וחו"ל, כגון עיר חדשה בא"י שלא היתה בזמן המקדש נוהגים ב' יו"ט אף שקרובה לירושלים.

ועוד כ' הרמב"ם דהא דב' יו"ט רק מנהג, דמדינא בקיאין בקביעא דירחא, אלא הזהירו במנהג אבותיכם שמא תגזור המלכות גזרה, וא"כ למה בא"י לא נוהגים ב' יו"ט, רק כיון שכך נהגו אז, וא"כ שייך למנהג.

ועיין בהלכות קטנות. אחד בא מא"י לחו"ל והיה יו"ט א' בשבת, ובן א"י צריך הבדלה ובן חו"ל קידוש ואין אלא כוס אחת, ופסק שיתנו הכוס לבן א"י להבדלה כי הבדלה א"א על הפת, אך קידוש אפשר על הפת, וממילא בן חו"ל יקדש על הפת, ואידי דהוא מהני לקדוש יהני גם להבדלה. ובשו"ת היעב"ץ צווח ככרוכיא, דכיון דבן א"י אסור במלאכה אפילו בצינעא כדאיתא בגמ' אף בדעתו לחזור, איך יכול להבדיל, ולכן צריך לתת הכוס לבן חו"ל. ואסור לו להבדיל עד יום א'. אמנם אין זו סתירה וטענה כ"כ, דאצלו לא יו"ט, והא דלא עושה מלאכה, רק שלא יהא זלזול.